

TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

CANSEN BAŞARAN-SYMES'İN

“YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ”

AÇILIŞ KONUŞMASI

1 Aralık 2016

Ankara, Sheraton Oteli

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Mesrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul –Türkiye
Ankara: İran Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

www.tusiad.org

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

Sayın Başbakanım, değerli konuklar, değerli Divan ve TÜSİAD üyeleri, 2016 yılının son Yüksek İstişare Konseyi toplantısına hoş geldiniz.

Önceki gece Adana Aladağ'da yaşanan öğrenci yurdu yangınında hayatlarını kaybeden kız çocuklarımız için derin acı duyuyorum. Maalesef bundan tam bir yıl önce yine bu tarihlerde, Diyarbakır Kulp'ta benzer bir facia yaşanmıştı. Bu facialara sebep olan ihmallerin ivedilikle saptanmasını bekliyoruz. Tüm yurtlarda devletin üzerine düşen denetimleri en etkili şekilde yaptığından ve sorumluların suçlarının cezasını çekeceklerinden emin olmak istediğimizi belirtmek isterim.

Biliyorsunuz, TÜSİAD bu sene 45 yılını geride bıraktı. Konuşmamın başında öncelikle 45 yıla satır başları ile bakmak istiyorum. Cumhuriyet tarihimizin neredeyse yarısına şahitlik etmiş bir kurumdan bahsediyoruz. Bugün, sizlerle 45. yılımıza ilişkin bir kitapçık da paylaştık. TÜSİAD'ın 45 yıl boyunca ürettiği tüm raporlara çeşitli medya ve videolara da QR kodlarla bu kitapçıktan ulaşabileceksiniz. TÜSİAD'ın 45 yıllık gelişimi ve mücadelesi, Türkiye ekonomisinin kapalı ekonomiden küresel rekabete evrilmesi serüvenine ışık tutuyor. TÜSİAD piyasa ekonomisinin kurumsallaşmasına yönelik çalışmalarını daha sonra demokratikleşmenin hızlanması ve AB normlarının benimsenmesi konularında yoğunlaştırdı. Bu serüvenin içinde yer almış tüm TÜSİAD yöneticilerini bu vesileyle saygıyla anmak isterim.

Bu gelişim süreci ve mücadelemizde, bağımsız ve gönüllü bir iş dünyası örgütü olmamız, küresel gelişmeleri yakından takip etmemiz, sorunları tespit ederken ve önerilerimizi geliştirirken somut bilimsel çalışmalara, raporlara dayanmamız; kalkınma sürecini; eğitimden kadına, teknolojiye bölgesel kalkınmaya, kapsayıcı büyümeye kadar pek çok farklı boyutu ile ele almamız ve tüm bu konuları, ilk başlarda bazen tepki ile karşılansa da, ülke gündemine çok erkenden yerleştirmenin önemli bir etkisi var.

TÜSİAD olarak görevimizi böyle tanımlıyoruz ve bu şekilde çalışmaya devam edeceğiz.

Sayın Başbakanım, değerli üyeler,

Son ayına girdiğimiz bu yıl hem Türkiye açısından hem de dünya açısından alışılmadık dışı gelişmelerle geçti. Bildiğimiz, alıştığımız dünyanın hızla ve bilinmeyen bir yöne doğru değiştiğine tanıklık ediyoruz. Türkiye'de de yılın ilk yarısındaki çalkantıların ardından 15 Temmuz'daki meşum darbe teşebbüsünün yarattığı travma hepimizi derinden sarstı. Bunun

akabinde yaklaşık dört aydır Olağanüstü Hal düzeninde ve gerçekten olağanüstü şartlar ve gelişmeler içinde yaşıyoruz.

Bir yandan günün işlerini yapmaya çalışırken diğer yandan da belirsizliklerle dolu bir gelecekte ülkemizin girdaba kapılmaması, kalkınma ve uygarlık yarışında atılım yapabilmesi için neler gerektiğini düşünüyoruz. Çevremizdeki tanıdık işaretler, kurumlar, normlar, beklentiler, yapılar hızla değişiyor, dönüşüyor ve anlaşılmayı bekliyor. Bu denli köklü bir değişikliğin arka planında elbette, ekonomide 2008 yılından beri dünyayı sarsan krizin şekillendirdiği bir ortam bulunuyor. 20. Yüzyıl dünyasına damgasını vurmuş liberal düzen hem gelişmiş ülkeler içinde hem de uluslararası sistem bağlamında ciddi bir sarsıntıya uğruyor. Hak ve özgürlükleri pek önemsemeyen, kuralları ve kurumları hiçe sayan öfkeli bir popülizm demokratik ülkeleri etkisi altına alıyor.

Ülkemizde ise on bir yıl önce büyük heyecanlarla başlayan AB üyelik müzakereleri fiilen durmuş vaziyette. Bu durum 200 yıllık modernleşme tarihimizin sorgulanmasına hatta bu yoldan dönülmesinin savunulmasına yol açıyor. Batı'nın krizinin, insanlığın büyük mücadeleler sonucunda elde ettiği “evrensel değerlerin krizi” diye algılandığına tanık oluyoruz. Evrensel kabul görmüş, yani Batı’da vücut bulan şekliyle hukukun üstünlüğü, mülkiyet ve birey hak ve özgürlüklerinin koruma altında olması gibi ilkelerin reddi ya da küçümsenmesi için bu kriz asla bir gerekçe olamaz.

Sayın Başbakanım, değerli üyeler,

Burada iş dünyasının temsilcileri olarak toplanıyoruz. Sıkıntılarımızı sizinle tüm açıklığı ile paylaşmak isterim. Tıkanmakta olan büyüme hızından, artan işsizlikten, eksilen güvenden, dünyadaki gelişmelerin ülkemiz ekonomisi üzerindeki etkilerinden ve elbette dolar karşısında son iki ayda yüzde 15 civarında değer kaybına uğrayan paramızdan ve yol açacağı gelişmelerden bahsetmek zorundayım.

Milletimizin refahı ve ülkemizin çağdaş dünyada ön sıralarda yer alması için çalışan kişilerin ve şirketlerin temsil edildiği bir kurum olmamızın bize bu sorumluluğu yüklediğine inanıyoruz. Sonuçta hepimiz ülkemizin potansiyeline ve geleceğine inanarak risk alıyoruz, vergilerin önemli bir bölümünü ödüyoruz, kayıtlı yani sigortalı çalışanların yarısını istihdam ediyoruz. Markalarımızla, dünya piyasalarındaki varlığımızla ülkemizi dışarıda da temsil

ediyoruz. Çıkarlarımız ÷lkemizin gelişmesiyle birebir örtüştüğünden yapıcı eleştirilerimizle devletimize yardımcı olmak istiyoruz.

Hükümetimizin ekonomideki sıkıntıların üzerine eğildiğini biliyoruz, iş dünyası ile tesis edilen istişare, diyalog ve paylaşım ortamını faydalı ve önemli buluyoruz. Sayın Başbakanım, ekonomi konularında yatıştırıcı mesajlarınızı ve konuların üzerine ciddiyetle gidildiğini vurgulayan beyanlarınızı elbette dikkatle ve memnuniyetle izliyoruz. Ancak zamanın giderek daha kısıtlı hale geldiğini de görmemiz gerekiyor.

Son 4 yıldır ekonomimiz potansiyelin çok altında seyreden bir hızla büyüyor ve yatırımlar artmıyordu. Bu yıl veriler, üçüncü çeyrektekenden itibaren ekonomide bir daralmayı işaret etmeye başladı. İşsizlik oranında son 6 aylık hızlı yükseliş de sıkıntının büyüklüğünü gösteriyor. Sanayi üretimi gerilerken, dünyada ABD'den esen rüzgarların da etkisiyle yükselişe geçen faiz oranlarının baskısını daha fazla hissediyoruz. Kurdaki hızlı yükseliş elbette yalnızca Türkiye'nin koşullarından kaynaklanmıyor. Dünyadaki akışla uyum içindeyiz ancak dünyada parası en fazla değer kaybeden ÷lkelerden biri olmamız üzerinde düşünmeliyiz. Özel sektörün döviz borcunu halen döndürebildiğini biliyoruz ancak bu durumun ilanihaye devam edebilmesi bize hayli güç gözüküyor.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin de bu dalgalanmalardan ciddi hasar gördüğünü biliyoruz. Vatandaş, ortak hafızasında dövizdeki dalgalanmaları hep derin krizlerle özdeşleştiriyor. Bunun ötesinde ise, ekonomideki sarsıntının giderek daha yavaş büyüyecek bir dünyada, giderek yatırımların azalabileceği ve daha yavaş büyüyecek bir Türkiye'nin habercisi olduğunu da görmeliyiz. Eğer ekonominin işlemlerini sağlayan koşulları, hukuk sistemini, yargı bağımsızlığını, mülkiyet hakkına saygıyı, eriyen güveni iyileştiremezsek, korkarım, yalnızca ekonomiye odaklı teknik çözümler yetersiz kalacaktır.

Yaşadığımız sıradışı günler ve darbe girişimi akabinde gerçekleştirilen temizlik operasyonları ÷lke genelinde ekonomik aktörler arasında ciddi ve derin bir güven bunalımı yaratıyor. Terörle mücadele ve darbeciliğe son verme bağlamında güvenlik kaygılarımız anlaşılır nedenlerle olağanüstü arttı. Ancak bu güvenlik kaygılarından kaynaklanan bazı OHAL uygulamaları özellikle Anadolu'da ticari hayatı olumsuz etkiliyor, ekonomide güven kaybına neden oluyor. Olağanüstü halin bir an önce kaldırılmasını, ÷lkenin Meclis'inin yeniden asli görevini yapmaya odaklanmasını ve KHK ile yönetimin sonuna gelinmesini bekliyoruz. Bekliyoruz, zira Türkiye'nin bir an önce normalleşmeye ihtiyacı vardır. Bunun da ancak

toplumsal mutabakat zemininin yeniden oluşturulması, gerginlikleri azaltacak adımların atılması ve birleştirici bir söylemin benimsenmesi ile mümkün olabileceğini düşünüyoruz. Unutmamalıyız ki, normalden ne kadar uzaklaşırsak normalleşme de o kadar uzun ve zorlu olacaktır.

Konsensüs ya da mutabakata dayalı bir düzene geçmenin en önemli adımlarından birisi yargının bağımsızlığının üzerine titrenmesidir. Yargıda ve tüm kamu kurumlarında liyakat bazında, ayrımcılık gözetmeyen bir istihdam politikası uygulanması gerektiğini tekrarlamak istiyorum. Ülkemizde yargıya güvensizliğin son derecede yüksek seyretmesi de bu bağlamda ivedilikle ve çok köklü bir şekilde üzerine gidilmesi gereken bir sorunun derinleştiğine işaret ediyor.

Güçlü ve adil bir hukuk sistemi olmadan, hukukun sağladığı hak, özgürlük ve mülkiyet güvenceleri korunmadan, adil bir vergi düzeni kurulmadan, kayıt dışı ekonomiyle mücadele etmeden piyasa ekonomisini hakkıyla işletmek mümkün değildir. Acilen toplumun tüm kesimlerini içine katacak, heyecanlandıracak ve harekete geçirecek bir büyüme hikayesi yaratmamız, bunu destekleyecek eğitim reformlarını, teknoloji tercihlerini, kurumsal düzenlemeleri hep beraber yapmamız gerekiyor.

Değerli üyeler ve değerli konuklar,

Her ne kadar dünyada esen popülist dalga siyasette anti-küreselleşme döneminin başladığına işaret ediyorsa da küreselleşme durmayacak. Bugünkü krizden çıkarılması gereken dersler bir an önce çıkarılabilirse treni yeniden rayına oturtmak zor olsa da mümkündür.

Kısaca şunu söylemekle yetinmek istiyorum. Demokratik talepleri ve demokrasinin kurumlarını bugüne kadar olduğundan daha ciddiye almayan, ekonomi politikalarının toplumsal maliyetlerini azaltmak için tedbirler öngörmeyen bir küreselleşme anlayışı artık hem küreselleşmeye hem de demokrasiye zarar verecektir.

ABD seçimleri bu bakımdan da tüm dünyada hem derin bir şok yarattı hem de bu konular üzerinde ciddi şekilde düşünülmesi gerektiğini gösterdi. ABD'nin liberal siyasi değerleri sorgulayan bir Başkan'ı göreve getirmesinin sonuçlarını hep beraber göreceğiz ...

Bizim açımızdan bu seçimin sonuçlarını doğrudan hissettiğimiz ilk alan doların dünyada yükselen değeri. Ticaret anlaşmalarının iptali halinde dünyada patlayabilecek korumacılık

savaşlarından da çekinmemiz gerekir. Bunun yanısıra ABD'nin dünya ile, özellikle Avrupa ve Ortadoğu ile ilişkilerini nasıl kurgulayacağı dünyanın en kritik coğrafyasının merkezinde olan Türkiye açısından da son derece önemli.

Batı ittifakının bir tarafı ABD ise diğer tarafı da ciddi bir kimlik krizi yaşadığımız AB'dir. AB'nin ciddi bir kimlik krizi yaşaması, karar vermede zorlukları olması, dünya siyasetinde ekonomik gücü oranında bir ağırlık gösterememesi, içindeki dayanışmanın kırılması, AB'nin dünya ekonomisinde ve siyasetinde silinip atılacak bir unsur olduğu anlamına gelmez.

Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin müzakere sürecinin diğer hiçbir aday ülke için olmadığı kadar olağanüstü uzun sürmesinden dolayı yıprandığı bir gerçektir. Diğer yandan, Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin kamuoyunu dalgalandıracak, muhataplarımızı da duygusal tepkilere itecek bir şekilde sürdürülmesi ülkemizin çıkarlarına uygun olmadığını düşünüyoruz. AB ile Türkiye arasındaki ilişkiler çok boyutludur. Ekonomi açısından AB ekonomik çerçevesi dışında kalan bir Türkiye'nin kalkınma hedefleri sekteye uğrayabilir.

AB yalnızca ekonomik açıdan önemli bir referans noktası da değildir. Batı'dan kaynaklanan ancak hemen tüm toplumlarda ideal veya en azından gerekli değerler olarak kabul edilen hukukun üstünlüğü, mülkiyet hakkının kutsallığı/güvence altına alınması, erkler arasında güç dengesi, yargının bireysel hakları koruması, yargılamanın insan onuruna uygun şekilde yapılması AB'nin ortak paydalarıdır.

AB üyeleri içinde bunları sorgulayan siyasi akımların varlığı derin acılar sonucunda şekillenmiş bu ilkesel çerçevenin bir kenara atılacağı anlamına gelmez. Türkiye'nin de bu konularda yıllar önce verdiği doğru karardan dönmemesi gerekir. İdam cezası tartışmalarını özellikle bu bakımdan sakıncalı buluyoruz.

AB ile terörle mücadelede ortak bir dilin bulunmaması toplumumuzun çok uzun zamandır beklediği vizesiz seyahat konusunun askıya alınmasına yol açtı. Türkiye-AB ilişkileri bu nedenle bir yeni güvensizlik eşiğinden daha geçiyor. Avrupa Parlamentosu tavsiye kararı bu bağlamda toplumumuzda da sert bir tepkiyle karşılandı. Bizce de AP kararı yapıcı olmayan ve amacının tersi sonuçlar verecek bir tutumdur. İlişkilerin onarılamaz bir noktaya gelmesinin yol açacağı olumsuzlukların bir kez daha düşünülmesi gerekir. Bu söylediklerimizin ışığında iki hafta sonra toplanacak olan Avrupa Konseyi'ne ilişkilerdeki krizi aşmaya yönelik adımlar

atması yönünde çağrıda bulunuyoruz. Sonuçta henüz AB siyaset sınıfı ve biz farkında olmasak da, Türkiye Avrupa'nın yeniden inşasına katkıda bulunmak zorundadır.

Sayın Başbakanım, değerli üyeler,

Son olarak iki konuya değinmek istiyorum. Türkiye, 2011 yılındaki Arap başkaldırısına ciddi destek verdi. Bölge halklarının demokratik taleplerinin gerçekleşmesi yönünde tutum benimsedi. Daha sonra özellikle Suriye'de olay başka boyutlara evrildiğinde bölgede kontrolsüz bir sarmal oluştu.

Bugün Ortadoğu bölgesi uzun zaman kendine gelemeyecek, düzen kuramayacak, yaralarını saramayacak durumda. Jeopolitik çatışmaların ideolojik dili olan mezhep çatışmaları belli ki daha bir süre bölgeyi kasıp kavuracak. Bunun panzehiri aslında bizde mevcuttur. O panzehir laikliktir. Ortadoğu'daki kan ve şiddet sarmalı bize laikliğin önemini bir kez daha gösterdi. Bunu görmek istemeyenler, ideolojik nedenlerle bu gerçeği reddetmek isteyenler olabilir. Ancak önümüzdeki yeni dönem bu ilkenin giderek daha öne çıkacağı bir dönem olacaktır. 90 yıl önce kazandığımız bu önemli avantajımızı yitirmememiz, tersine üzerine titrememiz gerektiğine inanıyorum.

Son olarak, Türkiye'de patlayan terörizm bir dönem tüm toplumumuzda ciddi umutlar yeşerten sürecin askıya alınmasına yol açtı. Terörle mücadeleyi toplumsal bütünlüğümüzü ve ülkemizin dirliğini yakından ilgilendiren Kürt meselesinden ayırmalıyız. Toplumsal barışı yeniden kuracak, son dönemdeki çatışmalarda yaşanan trajediler sonucu oluşan yaraları saracak önlemleri almalı, teröre başvuranları, şiddeti kutsayanları tecrit edecek bütünleştirici bir söylem ve siyaset geliştirmeliyiz. 15 Temmuz'daki hain darbe teşebbüsünün ardından çok kısa bir süre de olsa varlığını gösteren bu kapsayıcı siyaset anlayışını canlandırmak gerekir.

Kapalı bir modelle örgütlenen ve mensuplarından kendi hiyerarşisine biat talep eden FETÖ gibi sekter yapıların devlete sızmalarının bedelini neredeyse çok ağır bir şekilde ödüyorduk. Böyle bir yanlışa bir daha düşmemeliyiz. Buna karşılık terör örgütleriyle meşru mücadelenin çok ötesine giden tutuklama dalgalarının da ülkemizin normalleşmesinin önünde bir engel teşkil ettiğini düşünüyoruz.

Değerli üyeler,

2016 dünya ve Türkiye için karamsarlığın arttığı bir yıl oldu. Geçmişe baktığımızda toplum olarak belli ilkeler üzerinde, hedeflere doğru mutabakat sağlayarak güç birliği yaptığımızda ciddi başarılar elde ettiğimizi gördük. Bugünkü sıkıntılarımızın temelinde bu işbirliği ruhunu yitirmenin, siyaseti sıfır toplamalı bir oyun haline getirmenin, rejimin kurucu ilkelerinin sorgulanmasının payının yüksek olduğunu düşünüyoruz. Güvenlik önlemlerinin de toplumsal güveni zedeleyici bir düzeye ulaşmamasını arzu ediyoruz.

Kendi çoğulculuğumuzla barışıp, ortak hedeflere doğru birbirimizin alanına, yaşam tarzına, düşüncesine saygı duyarak işbirliği yapmayı yeniden başardığımız taktirde bugünkü karamsarlığı tarihe gömebiliriz.

Bu mesajlarla sizlere teşekkür ediyorum, hepinize iyi ve güzel bir yeni yıl diliyorum. Sayın Başbakanımıza, Başbakan Yardımcımız Sayın Nurettin Canikli'ye, Ekonomi Bakanımız Sayın Nihat Zeybekci'ye bu yoğun gündem içinde bizlerle beraber oldukları için bende bir kez daha teşekkür ediyorum. Saygılarımla.